

обов'язковою передумовою індивідуалізації навчання є вивчення особливостей школярів, які стосуються: функціонування нервової системи і мозку, стану здоров'я, потреб, інтересів, здібностей і можливостей; загальнонавчальних та предметних знань і вмінь, здатності до навчання і т.д.

Облік індивідуальних особливостей і характеру навчання необхідний уже в початковій школі. Кожному учневі слід надати можливість створення власної освітньої траєкторії засвоєння всіх навчальних дисциплін. Одночасність реалізації персональних моделей освіти - одна з цілей освіти сучасної школи. Тому, провідним завданням навчання є забезпечення індивідуальної зони творчого розвитку дитини, що дозволяє їй на кожному етапі створювати освітню продукцію, спираючись на свої індивідуальні якості та здібності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Володько В. М. Індивідуалізація і диференціація навчання // В. М. Володько // Проблеми сучасної педагогічної освіти: 36 статей. – Ч.1. – К., 2000. – С. 21–23.
2. Гончаренко С. Н. Український педагогічний словник. / С. У. Гончаренко ; гол. ред. С. Головка. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
3. Закон України «Про загальну середню освіту» Редакція від 19.02.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/> – Назва з екрану.
4. Коберник Г.І. Індивідуалізація навчання молодших школярів в умовах розв'язування адаптованих навчальних завдань / Г.І. Коберник // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2013. – № 46. – С. 101–105.
5. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI ст.. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>. – Назва з екрану.
6. Онишків З. М. Індивідуалізація навчального процесу як науково-педагогічна проблема / З. М. Онишків // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2002. – № 9. – С. 6–9.
7. Пехота О.М. Освітні технології: навч. - метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За ред. О.М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255с.
8. П'ятакова Г.П., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології: навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи / Г.П. П'ятаков, Н.М. Заячківська. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 55 с. – [Режим доступу до роботи: http://tourlib.net/books_others/pedtechnol1.htm].
9. Яременко В. Новий тлумачний словник української мови : [близько 200000 сл.] / В. Яременко, О.Сліпушко. – Київ : Аконіт, 2007. – 862 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лозенко Анна Павлівна – доцент кафедри педагогіки та методики початкового навчання; кандидат педагогічних наук, доцент; НПУ імені М.П.Драгоманова.

Наукові інтереси: теорія освіти і навчання; дидактика вищої школи; сучасні технології навчання.

УДК 373.3.091.31:004]: 37.014.6 – 047. 44 – 047.58

ФАКТОРНО-КРИТЕРІАЛЬНА МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНИХ ІГРОВИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Оксана МЕЛЬНИК (Київ)

Стрімким упровадженням електронних освітніх ресурсів у навчально-виховний процес молодшої школи обумовлюється необхідність пошуку способів оцінювання його ефективності. У статті пропонується оригінальна факторно-критеріальна модель оцінювання ефективності навчального процесу з використанням електронних освітніх ресурсів у початковій школі. Розроблена модель враховує три фактори: організаційний, змістовий та методичний, для кожного з яких у статті обґрунтовані критерії оцінювання якості. Оцінка, виставлена за кожним критерієм, помножується на ваговий коефіцієнт, що враховує важливість того чи іншого критерію. Підсумкова оцінка складається із суми оцінок, виставлених по кожному фактору, з урахуванням відповідних вагових коефіцієнтів. Дослідження здійснювалось з використанням методів систематизації показників та критеріїв ефективності навчально-виховного процесу, спостереження за навчально-виховним процесом, математичного моделювання. Запропонована факторно-критеріальна модель дозволить провести поточне оцінювання ефективності навчального процесу та оперативно прийняти рішення щодо його покращення.

Ключові слова: фактор, критерій, модель, ефективність, навчальний процес, електронний освітній ресурс.

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) швидкими темпами упроваджуються у навчально-виховний процес молодшої школи, обумовлюючи актуальність наукових досліджень щодо розроблення, упровадження та оцінювання якості як відповідних електронних ресурсів, так і ефективності навчального процесу з його використанням. Особливо важливим є проведення досліджень з вивчення впливу інновацій на учнів початкової школи, оскільки молодший шкільний вік є найбільш чутливим та сприйнятливим до зовнішніх чинників.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення стану дослідження проблеми свідчить, що метод факторно-критеріального моделювання з метою об'єктивного, кількісного оцінювання педагогічної діяльності, здійснення педагогічної експертизи навчального закладу або розвитку певних якостей особистості в результаті навчання стає досить поширеним останнім часом. Науковці В. В. Григораш [2], Г. В. Єльнікова [3], Р. М. Зеленський [4], О. М. Касьянова, О. О. Коваленко [5], К. Р. Колос [6], З. В. Рябова та ін. досліджували теоретичні засади використання факторно-критеріальних моделей в освітній галузі, підґрунтям створення яких став кваліметричний підхід.

Однак, з іншого боку, аналіз сучасних науково-педагогічних джерел свідчить про те, що питання об'єктивного оцінювання ефективності навчально-виховного процесу з використанням електронних освітніх ігрових ресурсів (ЕОІР) з математики для учнів початкових класів досліджене недостатньо.

Мета статті полягає у розробленні факторно-критеріальної моделі для визначення ефективності організації навчального процесу з використанням ЕОІР та окреслення шляхів вдосконалення цього процесу.

Це вимагає виконання наступних завдань:

- формулювання поняття «факторно-критеріальна модель навчально-виховного процесу з ЕОІР»;
- обґрунтування структурних компонентів зазначеної моделі;
- надання стислої характеристики критеріїв;
- описання способу знаходження вагових коефіцієнтів факторів та критеріїв у межах кожного фактора.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось з використанням наступних методів: аналізу науково-педагогічних джерел з проблеми дослідження; систематизації показників та критеріїв ефективності навчально-виховного процесу з ЕОІР; спостереження за навчально-виховним процесом з ЕОІР; математичного моделювання-

Виклад основного матеріалу. Науковці (Гончаренко С. У., Ягупов В. В. та ін.) зазначають, що навчальний процес – це цілісна система організації навчальної діяльності, яка складається з окремих компонентів, що пов'язані між собою та спрямовані на досягнення певних цілей навчання й виховання. Так, В. В. Ягупов, розкриваючи поняття навчального процесу, зазначає, що – це система, яка містить велику кількість взаємопов'язаних елементів, а саме: мету, навчальний матеріал, засоби та різні форми педагогічної взаємодії суб'єктів викладання й учіння на всіх етапах процесу тощо [7].

Навчально-виховний процес з ЕОІР має відповідати не лише вимогам сьогодення, а й майбутнього. З метою визначення його ефективності та прогнозування щодо подальшого втілення новітніх технологій у навчання, необхідно провести дослідження, комплексне кількісне оцінювання та врахування всіх його компонентів. Чинники, що впливають на ефективність зазначеного процесу, називаються його факторами.

Спираючись на визначення, подані вище, можна виділити певні компоненти зазначеного процесу, що впливають у цілому на ефективність навчання з ЕОІР та охоплюють організаційні питання, враховують особливості контингенту учнів, навчального матеріалу тощо.

Таким чином, факторно-критеріальна модель, що пропонується, враховує три фактори: *організаційний, змістовий та методичний*, кожен з яких характеризується певними критеріями (ознаками), що є кількісними показниками якості кожного фактора.

Отже, під *факторно-критеріальною моделлю навчально-виховного процесу з ЕОІР ми розуміємо комплекс взаємопов'язаних факторів та критеріїв, за якими визначається ступінь відповідності зазначеного процесу встановленим цілям, стандартам та нормам.*

Організаційний фактор характеризує підготовку вчителя до уроку та правильну організацію його проведення, що суттєво впливає на ефективність уроку в цілому. Цей фактор можна оцінити за наступними критеріями (табл. 1).

Таблиця 1.

Організаційний фактор та критерії його оцінювання

Фактор	Ваговий коефіцієнт фактору	Критерій	Ваговий коефіцієнт критерію
1	2	3	4
І. Організаційний	K ₁	1.1. Наявність плану уроку	k _{1,1}
		1.2. Готовність мультимедійного обладнання до уроку	k _{1,2}
		1.3. Мотивація діяльності учнів	k _{1,3}
		1.4. Відповідність структури уроку його типу	k _{1,4}
		1.5. Раціональна організація навчального часу	k _{1,5}
		1.6. Дотримання санітарно-гігієнічного режиму	k _{1,6}
		1.7. Раціональний вибір та поєднання фронтальної, індивідуальної, групової форм роботи учнів	k _{1,7}

		1.8. Створення атмосфери взаємоповаги, доброзичливості та підтримки	k _{1,8}
		1.9. Доцільність та своєчасність використання ЕОІР (на початку уроку, в середині, в кінці, комбіноване використання)	k _{1,9}
		1.10. Виховання культури використання ЕОІР	k _{1,10}
		1.11. Оцінювання учнів з коментуванням оцінки	k _{1,11}
		1.12. Досягнення мети уроку	k _{1,12}

Розглянемо більш детально критерії, що характеризують організаційний фактор зазначеної вище моделі.

1.1. Під готовністю вчителя до проведення уроку розуміють, що у нього є план уроку з продуманою метою, структурою, підібраним навчальним матеріалом.

1.2. Готовність мультимедійного обладнання до роботи має бути забезпечена до початку уроку, так само, як і встановлено програмне забезпечення ЕОІР.

1.3. Мотивація навчальної діяльності особливо важлива на початковому етапі навчання, оскільки саме в учнів молодшого шкільного віку вона найчастіше зумовлена зовнішніми чинниками. Вчитель повинен намагатися викликати їхню зацікавленість за допомогою використання різних прийомів. Все, що цікаво учням, вивчається легше, з більшим бажанням та призводить до кращих результатів.

1.4. Кожен тип уроку має свою структуру та складається з окремих етапів, які мають певну послідовність, різну тривалість та тісний взаємозв'язок. Вчитель може міняти, за необхідності, або опустити одну з частин чи окремих компонент уроку в залежності від його мети та завдань, місця у системі уроків на конкретну тему, змісту матеріалу, віку учнів та інших чинників, але структура уроку має відповідати його типу.

1.5. Кожна хвилина уроку має бути використана раціонально. Від того, наскільки збалансованим є розподіл тривалості всіх складових уроку, різних форм, методів навчання та чи направлені вони на досягнення мети уроку, залежить ефективність уроку та навчально-виховного процесу в цілому.

1.6. Дотримання санітарно-гігієнічного режиму полягає у додержанні вимог чинного законодавства щодо норм навантаження учнів, влаштування та обладнання кабінетів з комп'ютерною технікою у навчальних закладах, проведення фізичних вправ та вправ для очей та ін.

1.7. Раціональний вибір та поєднання різноманітних форм діяльності учнів на уроці (фронтальної, індивідуальної, групової), що залежить від мети, змісту навчального матеріалу та індивідуальних особливостей дітей, є особливо важливим під час навчання учнів початкових класів. Зміна виду діяльності дозволяє не лише розвинути творчий потенціал дітей, навички самостійної роботи та співробітництва, а й стимулює зацікавленість у навчанні, зменшує втомленість, підтримує їхню увагу тощо.

1.8. Створення атмосфери взаємоповаги, доброзичливості та підтримки є одним з необхідних критеріїв ефективності навчально-виховного процесу з ЕОІР, особливо важливим для початкової школи. Дружні, доброзичливі умови навчання викликають позитивні почуття, стимулюють зацікавленість молодшого школяра та мотивують його на навчання.

1.9. Використання ЕОІР на уроці має легко вписуватися у тип, структуру, зміст уроку, бути доцільним тощо. ЕОІР має органічно підходити до організаційної, змістової та методичної частин уроку. Електронний ресурс може бути використаний на початку, в середині, у кінці уроку або два рази за урок, розподіливши можливий для учнів певного віку час роботи із сучасними технічними засобами в залежності від мети, змісту навчального матеріалу та вікових особливостей учнів.

1.10. Використання новітніх засобів навчання потребує певних знань та вмінь учнів щодо їх правильного та коректного застосування. Вчитель початкових класів має навчати молодших школярів цьому, особливо на першому етапі використання ЕОІР, та постійно контролювати цей процес.

1.11. Оцінювання діяльності учнів, яке в 1-му класі носить вербальний характер, та коментування оцінки служить стимулом та поштовхом до їхнього подальшого навчання. Коментування оцінок допомагає молодшим школярам усвідомити свої помилки, а вчителю виявити «прогалини» в знаннях учнів з метою їх подальшого усунення.

1.12. Оскільки кожен урок має певну мету, лише тоді він вважається вдалим та ефективним, коли ця мета досягнута повністю. Тому досягнення мети уроку нами виділено в окремий критерій ефективності навчально-виховного процесу з ЕОІР.

Від того, як правильно підібраний навчальний матеріал, чи враховані особливості молодшого шкільного віку тощо залежить результат сприймання цього матеріалу учнями. Тому **змістовий фактор**, що охоплює ці питання, є необхідною складовою ефективності навчально-виховного процесу початкової школи з використанням ЕОІР, яка залежить від відповідності фактора критеріям, що представлені у таблиці 2.

Таблиця 2.

Змістовий фактор та критерії його оцінювання

Фактор	Ваговий коефіцієнт фактору	Критерій	Ваговий коефіцієнт критерію
1	2	3	4
II. Змістовий	K ₂	2.1. Відповідність змісту навчального матеріалу чинній навчальній програмі з предмету	k _{2.1}
		2.2. Відповідність навчального матеріалу цілям уроку	k _{2.2}
		2.3. Цілісність та внутрішня логічна єдність змісту	k _{2.3}
		2.4. Наступність та послідовність навчального матеріалу	k _{2.4}
		2.5. Повнота матеріалу з теми уроку	k _{2.5}
		2.6. Доцільне співвідношення теоретичної та практичної частин уроку	k _{2.6}
		2.7. Відповідність навчального матеріалу віковій категорії учнів, їх індивідуальним особливостям	k _{2.7}
		2.8. Пов'язаність навчального матеріалу з життям молодших школярів	k _{2.8}

2.1. Відповідність змісту навчального матеріалу чинній навчальній програмі з предмета необхідна, оскільки чинна навчальна програма з предмета, затверджена на державному рівні, розробляється з урахуванням віку учнів та забезпечує наступність і зв'язок між дошкільною, початковою та середньою ланками освіти.

2.2. З метою раціонального використання часу уроку зміст навчального матеріалу має відповідати поставленим цілям. Зайва інформація, яка не стосується мети уроку, не лише забирає час, а й переобтяжує молодших школярів та відволікає їх від завдань уроку.

2.3. Цілісність та внутрішня логічна єдність змісту полягає у тому, що зміст навчального матеріалу має складати цілісну, логічно структуровану систему, компоненти якої пов'язані між собою.

2.4. Принцип наступності означає пов'язаність змісту матеріалу кожного поточного уроку з матеріалом попереднього уроку, так само, як кожна поточна частина змісту уроку пов'язана з попередньою. Принцип послідовності стосується того, наскільки послідовно упорядковано теоретичний та практичний матеріал уроку з їх поступовим ускладненням як у межах одного уроку, так і в межах усієї теми.

2.5. Матеріал з теми уроку має охоплювати всі програмні питання у повному обсязі.

2.6. Доцільне співвідношення теоретичної та практичної частин уроку означає, що вчитель повинен передбачити та дотримуватися раціонального співвідношення між часом викладення теоретичної частини та часом виконання практичних завдань. Це співвідношення змінюється в залежності від типу уроку, його теми, складності теоретичного матеріалу, рівня підготовки учнів тощо.

2.7. Навчальний матеріал, який використовується на уроці, має бути доступним, зрозумілим молодшим школярам та оптимальним за об'ємом. Занадто складний або великий за обсягом зміст навчального матеріалу може викликати перевтому учнів, зниження їхньої уваги та інтересу до навчання тощо.

2.8. Пов'язаність навчального матеріалу із життям молодших школярів стимулює їх зацікавленість у навчанні. Для цього абстрактний матеріал має стати атрибутом їхнього реального життя, вказувати учням на реальну практичну користь отриманих результатів.

Методичний фактор є наступною складовою факторно-критеріальної моделі навчально-виховного процесу з ЕОІР. На ефективність зазначеного процесу впливає те, якими способами, засобами і в якій формі подано учням навчальний матеріал. Ефективність навчально-виховного процесу з ЕОІР залежить також від того, чи правильно підібрані методи та прийоми навчання на уроці, чи відповідають вони змісту навчального матеріалу тощо.

Зазначений вище фактор складається з наступних критеріїв, що подані в таблиці 3.

Таблиця 3.

Методичний фактор та критерії його оцінювання

Фактор	Ваговий коефіцієнт фактору	Критерій	Ваговий коефіцієнт критерію
1	2	3	4
III. Методичний	K ₃	3.1. Відповідність уроку діючим методичним рекомендаціям щодо викладання предмету	k _{3.1}
		3.2. Дотримання методичних рекомендацій з використання ЕОІР	k _{3.2}

	3.3. Доступність викладення матеріалу	k _{3,3}
	3.4. Логічність викладення навчального матеріалу	k _{3,4}
	3.5. Дотримання принципу особистісної зорієнтованості навчання	k _{3,5}
	3.6. Коментування учнями ходу виконання завдань та формулювання висновків	k _{3,6}
	3.7. Відповідність методів та прийомів навчання змісту навчального матеріалу	k _{3,7}
	3.8. Використання засобів наочності	k _{3,8}

3.1. Будь-який урок з ЕОІР має відповідати чинним методичним рекомендаціям щодо викладання певного предмета та рекомендаціям щодо використання електронного ресурсу.

3.2. Використання новітніх засобів вносить свої корективи у навчально-виховний процес. Дотримання методичних рекомендацій з упровадження ЕОІР у навчання, які пропонують можливі форми, методи та прийоми навчання учнів початкової школи за допомогою ЕОІР, дає можливість збільшити результативність навчально-виховного процесу.

3.3. Під час навчання молодших школярів учитель має враховувати певні закономірності, вікові та індивідуальні особливості розвитку психічних процесів учнів, викладати матеріал доступним для учнів певного віку способом. Це сприяє кращому засвоєнню матеріалу, позитивно впливає на психіку та особистісний розвиток учнів.

3.4. Методика навчання шкільного предмета має враховувати також закони і правила логіки. Логіка присутня у структуруванні навчального матеріалу, під час формулювання означень, понять та законів, встановлення зв'язків та закономірностей між ними, пошуку шляхів розв'язання задач тощо.

3.5. Дотримання принципу особистісної зорієнтованості навчання полягає у тому, що використання ЕОІР, особисте спілкування вчителя з учнем та усім класом, виявлення рівня знань та його корекція тощо під час уроку реалізуються з урахуванням індивідуальних особливостей учня з метою побудови індивідуальної траєкторії навчання кожного.

3.6. Коментування учнями ходу виконання завдань, у тому числі поданих в електронному ресурсі, та формулювання висновків сприяє закріпленню знань та умінь, розвиває аналітичні навички і логічне мислення. Формулювання висновків розвиває вміння учнів узагальнювати вивчене та досліджене.

3.7. Ефективність навчально-виховного процесу залежить також від того, чи правильно підібрані методи та прийоми навчання на уроці, чи відповідають вони змісту навчального матеріалу тощо.

3.8. Особливості розвитку психічних процесів молодших школярів та абстрактний характер навчального матеріалу з математики вимагають застосування наочних засобів навчання на уроці. Але наочність має бути доцільною, мати змістове навантаження, щоб не відволікати увагу учнів від навчання, не викликати їхніх негативних емоцій та не призвести до перевтомлення.

Кожен фактор та критерій мають свої вагові коефіцієнти, що визначаються експертним шляхом (анкетуванням, опитуванням вчителів, методистів тощо).

Для обчислення підсумкової оцінки ефективності навчального процесу експерти (вчителі-практики, заступники з навчальної роботи, методисти тощо) визначають важливість коефіцієнтів вагомості факторів та критеріїв з урахуванням того, що сума коефіцієнтів вагомості всіх трьох факторів $K_1+K_2+K_3=1$, а також сума коефіцієнтів вагомості критеріїв кожного з трьох факторів теж має дорівнювати 1. Величину кожного коефіцієнта вагомості пропонуємо визначати за законами арифметичної прогресії.

Підсумкову оцінку ефективності навчального процесу (ПО_{НП}) обчислюємо як суму оцінок за кожний із трьох факторів O_1, O_2, O_3 наступним чином:

$$ПО_{НП} = O_1 + O_2 + O_3,$$

де згідно з табл. 1:

$$O_1 = K_1 (k_{1,1} * O_{1,1} + k_{1,2} * O_{1,2} + k_{1,3} * O_{1,3} + k_{1,4} * O_{1,4} + k_{1,5} * O_{1,5} + k_{1,6} * O_{1,6} + k_{1,7} * O_{1,7} + k_{1,8} * O_{1,8} + k_{1,9} * O_{1,9} + k_{1,10} * O_{1,10} + k_{1,11} * O_{1,11} + k_{1,12} * O_{1,12});$$

$$O_2 = K_2 (k_{2,1} * O_{2,1} + k_{2,2} * O_{2,2} + k_{2,3} * O_{2,3} + k_{2,4} * O_{2,4} + k_{2,5} * O_{2,5} + k_{2,6} * O_{2,6} + k_{2,7} * O_{2,7} + k_{2,8} * O_{2,8} + k_{2,9} * O_{2,9});$$

$$O_3 = K_3 (k_{3,1} * O_{3,1} + k_{3,2} * O_{3,2} + k_{3,3} * O_{3,3} + k_{3,4} * O_{3,4} + k_{3,5} * O_{3,5} + k_{3,6} * O_{3,6} + k_{3,7} * O_{3,7}).$$

Підсумкову оцінку ефективності навчально-виховного процесу з використанням ЕОІР (РО_{НП}) пропонуємо визначати як суму підсумкових оцінок якості ЕОІР (ПО_{ЕОІР}) та навчального процесу з ЕОІР: $РО_{НП} = ПО_{ЕОІР} + ПО_{НП}$, оскільки фактори та критерії обох факторно-критеріальних моделей доповнюють один одного та формують загальне уявлення про ефективність навчально-виховного процесу.

Пропонується наступна градація РО_{НП}.

У тому випадку, якщо поточна РО_{НП} складає від 90% до 100% від максимально можливої, навчально-виховний процес з використанням ЕОІР вважається цілком ефективним.

Якщо поточна РО_{НП} складає від 75% до 90 – навчально-виховний процес з використанням ЕОІР слід вважати достатньо ефективним.

У випадку, коли поточна РО_{НП} складає від 60% до 75% від максимальної, навчально-виховний процес з використанням ЕОІР слід вважати малоєфективним, що потребує вдосконалення в тих питаннях, де виявлено «слабкі» місця (низькі бали).

Якщо поточна РО_{НП} менше 60%, навчально-виховний процес з використанням ЕОІР слід вважати незадовільним і таким, що вимагає ретельних перевірок та доопрацювання.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок. Таким чином, ефективність навчально-виховного процесу з ЕОІР може бути визначена за допомогою представленої факторно-критеріальної моделі, що враховує всі складові його ефективності. Використання такої моделі дозволить забезпечити об'єктивність оцінювання навчально-виховного процесу з використанням сучасних засобів навчання та допоможе у прийнятті оперативних рішень стосовно доопрацювання виявлених недоліків. Подальших досліджень потребує проведення експертного оцінювання вагомості факторів та критеріїв у межах кожного з них (їх ранжування за важливістю) та розроблення факторно-критеріальної моделі ЕОІР.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник, К.: Либідь, 1997/ – 374 с.
2. Григораш В. В. Кваліметричний підхід до експертного оцінювання навчально-виховного процесу / В. В. Григораш // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2014. – вип. 34 (87). – С. 140-146.
3. Єльнікова Г. Теорія та методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу // Теорія та методика управління освітою. – 2012. - №8.
4. Зеленський Р. М. Факторно-критеріальна модель оцінювання рівня сформованості відповідальності / Р. М. Зеленський. // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – Запоріжжя, 2011. – № 16 (69). – С. 72–79.
5. Коваленко О. О. Факторно-критеріальна модель оцінювання рівнів сформованості самостійності у студентів медичних коледжів / О. О. Коваленко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 8 (34). – С. 208-216.
6. Колос К. Р. Факторно-критеріальна модель оцінювання ефективності оцінювання ефективності комп'ютерно орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти / К. Р. Колос // Information Technologies in Education. – 2015. – №22. – С. 80-92.
7. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Мельник Оксана Миколаївна – аспірант Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

Наукові інтереси: ІКТ в освіті, використання ЕОР у навчально-виховному процесі, методика використання ІКТ, в тому числі ЕОР у навчанні школярів.

УДК 378.147

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ПРИРОДНІ ЗАГРОЗИ ТА ХАРАКТЕР ЇХНІХ ПРОЯВІВ І ДІЇ НА ЛЮДЕЙ, ТВАРИН, РОСЛИН, ОБ'ЄКТИ ЕКОНОМІКИ» ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Андрій ТКАЧУК (Кіровоград)

У статті розглянуто особливості вивчення небезпек, що пов'язані з різними формами прояву природних загроз. Проведений аналіз міністерської навчальної програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» та правових основ безпеки життєдіяльності в Україні свідчить про необхідність більш повноцінного та якісного опрацювання цього матеріалу студентами вищого педагогічного навчального закладу. Розроблено систему презентацій для ефективного викладу лекційного матеріалу по даній темі.

Ключові слова: природні загрози, стихійні лиха, безпека життєдіяльності, система презентацій.

Постановка проблеми. Згідно міністерської навчальної програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» для студентів ВНЗ для всіх спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», вивченню небезпек, що пов'язані з небезпечними природними явищами й природними стихійними лихами та різноманітними їх проявами, приділяється багато уваги. Так, в темі 2 «Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єктів економіки» із студентами пропонується розглядати: характеристику небезпечних геологічних процесів і явищ (землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту); негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ (сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі); небезпечні гідрологічні процеси і явища (підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод,